

Igangværende undersøgelser og forskningsplaner

Instituttet påbegyndte sin virksomhed omkring nytår 1959, og de første undersøgelser er i gang, foruden at der for andre undersøgelser er ved at blive udarbejdet detaljerede forskningsplaner.

1. En undersøgelse til *belysning af forhold i forbindelse med den nedsættelse af arbejdsugen fra 48 til 45 timer*, som en række brancher har gennemført pr. 1. marts 1959, blev iværksat i begyndelsen af samme år. Formålet hermed er at opnå en vis præcisering af arbejdstidsforkortelsens direkte og indirekte indflydelse på produktionen og arbejdstilpasningen. Endvidere søger man at klarlægge de forskelligartede virkninger af de varierende former for nedsættelse af arbejdstiden (lørdagslukning, kortere arbejdsdag etc.).

Undersøgelsen gennemføres ved i et begrænset antal virksomheder at foretage indgående studier dels gennem samtaler med ledelse, funktionærer, tillidsmænd og arbejdere, dels ved gennemgang af materiale, der kan belyse eventuelle ændringer i produktiviteten i de enkelte virksomheder. Første del af disse virksomhedsundersøgelser fandt sted kort før eller omkring tidspunktet for nedsættelsen af arbejdstiden, mens næste del gennemførtes i begyndelsen af 1960, idet man regner med, at de virkninger, overgangen til en 45-timers arbejdsuge medfører, fuldt ud vil være slået igennem i løbet af eet år.

På grundlag af en rapport om virksomhedsundersøgelserne har man endvidere til hensigt at gennemføre samtaler med en række personer i forskellige organisationer og brancher, som har særlig indsigt i arbejdsmarkedet, for at få kendskab til disse personers syn på og erfaringer vedrørende arbejdstidens nedsættelse.

Endelig vil man på grundlag af produktionsstatistik, lønstatistik m.v. søge på bredere basis at få belyst virkningerne af arbejdstidens nedsættelse.

Medarbejdere ved undersøgelsen er cand. polit. *Pie Barfod* og cand. polit. *Poul Milhoj* samt på deltidsbasis cand. oecon. *Torben Agersnap*.

2. Direktoratet for arbejdstilsynet gennemførte i årene 1950-54 en undersøgelse, der gennem indsamling af materiale på fabrikker, hvor personalet arbejdede i 3-holds skift, søgte at få belyst *skifteholdsarbejdets sociale og sundhedsmæssige virkninger*. Endvidere havde undersøgelsen til formål at få klarlagt omfanget af skifteholdsarbejde.

Materialet fra fabriksundersøgelserne, der kun delvis er bearbejdet, er blevet overladt til instituttet, der har anset det for betydningsfuldt at få materialet offentliggjort i forbindelse med en videre bearbejdelse, specielt med henblik på at få belyst de skiftende arbejdstidens indflydelse på familielivet og på den sociale aktivitet iøvrigt.

Samtidig udvides undersøgelsen til også at omfatte ordenspolitiet, der beskæftiger såvel dagarbejdende som holdarbejdende personale. Ordenspolitiet er for hele sit personale i besiddelse af udførlige oplysninger fra ansættelsestidspunktet om de pågældendes daværende og tidligere sygdomme og helbredstilstand m. v. Dette materiale tænkes suppleret med en fornyet undersøgelse, hvorved der fremskaffes materiale til belysning af såvel lægelige som familiemæssige og sociale problemer. Undersøgelsen omfatter et repræsentativt udsnit på 10 % af den nuværende politistyrke, fordelt med $\frac{3}{4}$ på skifteholdsarbejdende og $\frac{1}{4}$ på dagarbejdende personale.

Ud over en belysning af de allerede anførte problemer håber man gennem det ved undersøgelsen af politiet fremskaffede materiale sammenholdt med det tidligere indsamlede at få et grundlag til at vurdere nogle af de muligheder, der vil være for at reducere de uheldige virkninger af nødvendigt skifteholdsarbejde.

Undersøgelsen gennemføres af cand. med. *Jørgen Andersen*.

3. En landsomfattende *undersøgelse vedrørende fysisk handicappede* er tilrettelagt i instituttet på initiativ af de sygdomsbekæmpende organisationer samt invalideorganisationerne og vanførefonden.

Formålet med denne undersøgelse er at give et tilstrækkelig pålideligt billede af antallet af personer mellem 15 og 60 år, der er fysisk handicappede og/eller – hvis praktisk gennemførligt – psykisk handicappede, og af disses sammensætning på diagnosegrupper samt på køn, alder, uddannelse, erhverv, indkomstforhold, boligforhold m.v. Endvidere ønskes effektiviteten af igangværende hjælpeforanstaltninger for fysisk (og evt. også psykisk) handicappede belyst, ligesom de behov for yderligere bistand, specielt med henblik på den erhvervsmæssige og miljømæssige revalidering, som de forskellige grupper har, tages op til vurdering. Man sigter navnlig på at få en belysning af, på hvilken måde samspillet mellem legemlige, sociale og psykiske faktorer påvirker arbejdsforhøden og de handicappedes sociale tilpasning.

Undersøgelsen er planlagt gennemført ved, at der foretages interview med et stort antal repræsentativt udvalgte husstande for at opspore de handicappede, der måtte være i nogle af husstandene. De handicappede vil derefter blive underkastet særlige interviews.

Forinden der tages endelig stilling til igangsættelsen af den landsomfattende undersøgelse, gennemføres der – i foråret 1960 – en prøveundersøgelse.

4. I forbindelse med handicapundersøgelsen foretages endvidere en undersøgelse af *familiers sociale sikringsforanstaltninger og sikringsproblemer*. Denne undersøgelse omfatter et udsnit af de husstande, som besøges for at opspore de fysisk handicappede. Det primære formål med denne undersøgelse er at få belyst, i hvilken udstrækning familier (og enlige) har sikret sig og er sikret gennem lovgivning, private pensionsordninger etc. med henblik på alderdom, sygdom, arbejdsløshed samt tab af forsørger og ændringer i familiesituationen iøvrigt. Som led i sikringsgraden undersøges også omfanget og arten af gifte kvinders uddannelse og udearbejde.

Det er endvidere hensigten at få klarhed over udnyttelsesgraden af de offentlige svangerskabshygiejniske foranstaltninger og at belyse de motiver, der har ligget bag en evt. manglende udnyttelse.

I forbindelse med sikringsundersøgelsen vil man for et udsnit af de kontaktede personer fremskaffe oplysninger om de pågældendes kendskab og holdning til folkepensionsordningen og andre sociale foranstaltninger, samt holdningen over for invalide personer.

Den vejledende forundersøgelse, der finder sted for handicapundersøgelsen, omfatter også sikringsundersøgelsen.

Medarbejdere ved handicap/sikringsundersøgelserne er cand. polit. *Bent Andersen*, cand. psych. *P.-H. Kühl*, cand. psych. *Sv. Skyum-Nielsen* og cand. psych. *Ester Riis*.

5. Fra forskellige sider er der fremsat ønske om, at de *langvarigt arbejdsløse personers forhold* tages op til nærmere behandling. Arbejdsmarkedsrådet har anmodet socialforskningsinstituttet om sammen med arbejdsdirektoratet at overveje undersøgelser vedrørende denne personkreds. I disse overvejelser deltager fra instituttet cand. psych. *P.-H. Kühl* og cand. polit. *Poul Milhøj*.

6. En analyse af *de wldres stilling i samfundet*, deres overgang fra aktiv til passiv erhvervsmæssig stilling, deres helbred og forlighed, deres økonomi, forbrugsvaner og levevilkår iøvrigt, deres socialpolitiske behov etc. har fra første færd haft en høj prioritet på instituttets arbejdsplan. Da der er tale om en meget vid problemkreds, vil man fra instituttets side indstille et langsigtet forskningsprogram til forskningsrådet.

Indledningsvis er man gået igang med at belyse en del af problemerne ved sammenfatning og bearbejdning af allerede eksisterende materiale fra officiel eller halv-officiel statistik. Det gælder f.eks. de ældre aldersklassers fordeling efter alder, køn, civilstand og bopæl, dødeligheden i de enkelte aldersklasser, de ældres stilling på arbejdsmarkedet og deres indkomstforhold.

På andre områder findes der fra specialundersøgelser materiale vedrørende de gamle. Det statistiske Departement har således gennemført en forbrugsundersøgelse, der også omfatter aldersrentemodtagere. Departementet har givet tilsagn om at ville udlåne materialet til nærmere bearbejdelse. Endvidere er der i tilknytning til Sundhedsstyrelsens morbiditetsundersøgelse tilvejebragt en del oplysninger om de ældres arbejdsforhold og levevaner m.v., som instituttet har sat sig ind i.

I forbindelse med den foran omtalte sikringsundersøgelse vil man fremskaffe oplysninger vedrørende alderdommens problemer, som de tegner sig for dem, der endnu ikke er blevet gamle.

Tilbage står imidlertid en række spørgsmål, som nødvendiggør en mere intensiv undersøgelse hos et udsnit af den del af befolkningen, som allerede befinder sig i de ældre aldersklasser. En sådan undersøgelse er nu ved at blive planlagt, men vil først blive iværksat, når det allerede eksisterende materiale til belysning af de ældres problemer er blevet gennemgået. Undersøgelsen tænkes opbygget således, at man først for et udsnit af hele landets befolkning over 60 år registrerer de hos de offentlige myndigheder foreliggende oplysninger om de pågældendes alder, køn, civilstand, bopæl, stilling, indkomst etc. Derefter vælges blandt udsnittet et vist antal aldersklasser, der udspørges detaillert om såvel økonomiske vilkår som levevilkår iøvrigt. Endelig forbereder man en langtidsstudie af, hvordan indkomst, forbrug, familieforhold, bopæl o.a. ændres gennem årene for den yngste af de interviewede aldersklasser. Herunder vil man bl.a. koncentrere sig om, hvorledes overgangen fra aktivt arbejde til pensionisttilværelsen former sig.

Det forberedende arbejde varetages af M.A. *Erik Manniche* og cand. polit. *Poul Milhøj* samt på deltidsbasis cand. polit. *Jørgen Alexandersen*.

7. For at skaffe sig et grundlag for stikprøveudvælgelser ved kommende undersøgelser har instituttet indsamlet et *materiale til belysning af kommunernes sociale struktur*, og overført oplysningerne herfra til hulkort. Man har således dels fra offentliggjort statistik, dels ved registrering af grundmateriale i Det statistiske Departement indhentet oplysninger fra hver enkelt kommune om befolkningsforhold, erhvervs- og indkomstforhold samt om en række sociale forhold, belyst ved antal personer, der modtager forskellige former for hjælp og ved udgifterne til disse foranstaltninger.

Da de oplysninger, materialet indeholder, skønnes at være af selvstændig interesse, er instituttet gået i gang med at udarbejde en publikation, der foruden karakteristik af hver enkelt kommune kommer til at indeholde en mere generel karakteristik af samtlige kommuner ved at inddele dem efter visse kriterier, foruden at der vil blive vist en række karakteristiske sammenhænge mellem de enkelte faktorer, der indgår i den sociale beskrivelse af en kommune.

Udarbejdelsen af denne publikation varetages af cand. polit. *Poul Milhøj* og på deltidsbasis cand. polit. *Ketty Petersen*.

8. Instituttet gennemfører endvidere for tiden en undersøgelse af *alkoholvanerne hos et tilfældigt udvalg af unge mænd i Storkøbenhavn* (i alderen 14-18 år, antal: ca. 500). Denne undersøgelse foretages efter indstilling fra det samnordiske nævn for alkoholforskning på samme tid i Helsingfors, København, Oslo og Stockholm. Undersøgelsen er først og fremmest descriptiv, men man har i det fællesnordiske

spørgeskema medtaget nogle spørgsmål, der kan give visse oplysninger om baggrundsfaktorer og kan belyse forældrenes holdning til de unge mænds alkoholforbrug.

Det er hensigten, at der i Helsingfors skal foretages en fælles bearbejdelse af de indhentede oplysninger, og at man derefter skal tage stilling til om der er et rimeligt grundlag for at igangsætte dyberegående undersøgelser af unge personers alkoholforbrug.

Instituttets medarbejder ved undersøgelsen er cand. psych. *Sv. Skyum-Nielsen*, og desuden medvirker cand. psych. *Sten Hegeler*, der har den praktiske ledelse af interviewing-apparatet.

9. Ved socialforskningsinstituttets oprettelse overtog man færdiggørelsen af en undersøgelse af *langvarigt kommunehjælpsunderstøttede*, som socialministeriet havde påbegyndt i 1944/45. Undersøgelsen – for hvilken der om kort tid vil blive udsendt en endelig rapport – omfatter godt 1000 kommunehjælpsklienter, der alle har været underkastet indgående undersøgelser med det formål at klarlægge de individuelle årsager til, at de kom i trang.

Disse individuelle undersøgelser er foretaget under medvirken af medicinsk, psykiatrisk, psykologisk og social sagkundskab, og det herved fremkomne materiale er blevet analyseret statistisk.

Den statistiske bearbejdelse og udfærdigelsen af den endelige rapport har været varetaget af cand. polit. *Bent Andersen*, cand. polit. *Niels Halck* og cand. psych. *P. H. Kühl* under ledelse af direktør *Henning Friis*.

10. Herudover overvejer instituttet forskningsbehovene inden for de forskellige forsorgsområder samt vedrørende selvmord og befolkningens vandringer mellem forskellige dele af landet.

Cand. psych. *Sv. Skyum-Nielsen* arbejder således med planer vedrørende undersøgelser indenfor børneforsorgen, og dr. jur. *Verner Goldschmidt*, der tiltræder instituttet i efteråret 1960, vil bl.a. beskæftige sig med undersøgelser om selvmord.

Udover de allerede nævnte medarbejdere deltager cand. polit. *Gregers Frandsen* og cand. polit. *Finn Madsen* på deltidsbasis i instituttets arbejde, den sidstnævnte som specielt sagkyndig i teoretisk statistik.

Instituttet anser det for betydningsfuldt, at der skabes nær kontakt med institutioner, der i andre lande beskæftiger sig med problemer af tilsvarende karakter som instituttet. Man har fra UNESCO modtaget et beløb til dækning af udgifter, der er forbundet med indbydelse af videnskabsmænd fra andre lande.

Endvidere deltager professor *Gordon Streib*, Cornell University, som Fullbright-professor i instituttets arbejde i det akademiske år 1959-60.